

Norsk statsvitenskapelig tidsskrift

- 2006 - Nr 04 -

"Bokomtaler"

Odd Gunnar Skagestad

Side 443: Bokomtaler

Odd Gunnar Skagestad

Side 452:

Per Kristen Mydske (red.) (2006)

Skandinaviske regioner – plass for politikk?

Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS (ISBN 82-450-0375-1), 242 sider.

Boken *Skandinaviske regioner* er et fellesprodukt hvor professor Mydske har fått med seg hele åtte ytterligere bidragsytere fra ulike forskningsmiljøer i tre forskjellige land,¹ noe som burde borge for faglig bredde og kvalitet. Eller, om man vil – medføre et mangfold i faglig nivå, perspektiv, tilnærming og individuelle uttrykk, som lett kunne resultere i et sprikende, amorft og haltende produkt. Dette så meget mer som selve undersøkelsesobjektet – de skandinaviske «regioner» (her i betydningen mellomnivået i det politiske

Side 453:

systemet, dvs. eksisterende amter/fylker/län, men også med et blikk på nye enheter som måtte være i støpeskjeen) – utviser såvidt sterke ulikheter som tilfellet er.

At denne publikasjonen likevel fremstår som et helstøpt produkt, må et stykke på vei tilskrives Mydskes regi og redaksjonelle håndlag. I bunnen ligger imidlertid selve prosjektets karakter og retning – det felles teoretiske perspektiv, metodikk og parametre.

Med «prosjektet» siktes her til selve boken, men også til det forskningsprosjektet som boken er et resultat av:

«Regionkommunen i det Politiske System – mellom geografi, funksjon og partipolitikk», – et skandinavisk samarbeidsprosjekt under Kommunelovsprogrammet i Norges Forskningsråd.

I forordet sies det – enkelt og prosaisk – at boken har som målsetting å analysere politikernes roller og regionkommunens funksjoner, og å se dette i forhold til kontekster av både regional og nasjonal art. I denne analysen rettes søkelyset på regionkommunens struktur og posisjon på mellomnivået, og på de folkevalgte politikerne og deres roller. Datamaterialet som benyttes, er i hovedsak hentet fra surveyundersøkelser av regionpolitikere i Danmark, Norge og Sverige foretatt i 1989 og 1999. Dette gir grunnlag for komparative beskrivelser i tid såvel som i rom. Som analytisk modell benyttes de tre dimensjonene *geografi*, (faglig) *sektor* og politisk *parti*, hvor et epistemologisk premiss er at geografi, sektor og parti har både *formative* og *konfliktskapende* effekter.

For alle tre land kan vi – hevder Mydske – se den faktiske strukturen av konstellasjoner mellom geografi, sektor og parti som en rammebetingelse for hvordan regionkommunen og dens politikere fungerer. Et utgangspunkt som det er vanskelig å imøtegå.

Så langt har vi altså å gjøre med et tradisjonelt og rimelig ryddig opplegg, med en greit definert målsetting, konvensjonell metodikk og gjenkjennelige parametre. Selvsagt vil man kunne finne metodologiske svakheter og faktorer som kan mane til forbehold om validiteten av de funn som presenteres. De innbyrdes ulikheter mellom undersøkelsesobjektene (og den derav følgende inkommensurabilitet mellom de målte størrelser) er allerede nevnt. Det vil også kunne påpekes at perioden fra 1989 til 1999 er en altfor kort tidsserie til at man kan trekke robuste slutninger om mulige langtidstrender. Innvendinger av dette slag er relevante, men bør ikke være altoverskyggende: I en samfunnsvitenskapelig studie av denne art er forskeren henvist til å benytte de undersøkelsesobjekter og de måledata som faktisk er for hånden, og de funn som presenteres må tolkes i erkjennelsen av at den virkelige verden ikke alltid har karakter av en laboratoriesituasjon.

Side 454:

For en anmelder (som undertegnede) med reduksjonistiske tilbøyelig-heter, er det nærliggende å stille enkelte kritiske spørsmål ved det ambisjonsnivået som kan utledes av analysens store bredde på mikroplanet. Hvor fruktbart er det egentlig å benytte regresjonsanalyser med geografiske, politiske og sosiale faktorer som uavhengige variabler, og konfliktlinjer i danske

amter som avhengig variabel (jfr. Tabell 5.2 på side 126)? Eller, som eksempel på motsatt ytterlighet hva kompleksitetsgrad angår: Hvilken utsagnskraft kan tillegges de respektive prosentandeler av regionpolitikere i hhv. de tre land og i de ulike svenske regioner, som sier seg enige i utsagnet «Det finns en politisk vilja att stärka demokratin och medborgerligt engagemang i samhället» (Tabell 3.4 på side 76)?

Er det overhodet mulig å øyne noen rød tråd i denne veven?

De enkelte funn som presenteres i det rikholdige tabellmaterialet skal ikke kommenteres nærmere her. La det først og fremst være sagt at en rekke av tabellene gir – isolert sett – interessante bilder av ulikheter, i tid og rom, av de berørte aktørers virkelighetsoppfatning, forventninger og preferanser. Sett under ett, faller det imidlertid vanskelig å observere et éntydig mønster, med klare trender og utviklingslinjer som eventuelt vil kunne målbæres i fruktbare generaliseringer.

For leseren er det desto viktigere å heve blikket fra det som ellers kan fremstå som et virvar av tabeller som foregir å illustrere mer eller mindre signifikante eller spuriøse sammenhenger om mer eller mindre målbare forhold på et detaljnivå hvor en smule konsentrasjonssvikt raskt kan føre til at man mister tråden. Størst utbytte vil man trolig kunne ha av en lettere ustrukturert, men fremfor alt lystbetont lesning – hvor leseren på uforpliktende vis kan bla seg gjennom stoffet og fordype seg nærmere i de passasjer som måtte fremstå som særlig interessante. For så, etter hvert, å oppdage at dette gjelder i grunnen ganske mange av bokens ulike bolker og sekvenser.

Som seg hør og bør en seriøs fagbok, er også denne holdt på en anstendig saklighetsnivå – kjennetegnet ved et tydelig fravær av

åpenbart normative utsagn. Enkelte feilskjær har rimelighetsvis ikke vært til å unngå. Blant de mer kuriøse kan gjengis følgende setning fra kap.4 (side 101), hvor temaet er utskiftingshyppigheten blant norske og svenske regionpolitikere: «Utskiftningen har kanskje vært for høy i Norges tilfelle, mens det motsatte kan se ut til å gjelde for de svenske landstingene». Her unnlater imidlertid forfatteren – klokkelig nok – å anwise en eksplisitt normativ målestokk for hva som er optimal utskiftningstakt.

I samme kapitel (side 115) blir det, om den lavere valgdeltagelse ved valg

Side 455:

til regionforsamling enn ved kommunevalg og valg til nasjonalforsamling, anført at: «Men dette kan like gjerne skyldes manglende interesse for eller informasjon om det politiske arbeidet på regionalt nivå, som mistillit til regionpolitikere». Sikkert riktig, så langt det rekker, men forholdet behøver ikke nødvendigvis skyldes noen av delene. Den viktigste forklaring er trolig hverken interesseløshet, informasjonsmangel eller mistillit, men elektoratets nøkterne oppfatning av regionvalgenes klart lavere betydning, sammenlignet med riks- og lokalvalgene. Uvitenhet om det regionale nivåets svake legitimitet og relevans som arena for politisk deltagelse, er ellers ikke noe som preger denne boken ...

Boken inneholder innledningsvis i kap.2 (side 33–38) et avsnitt kalt «Regionnivået i historisk perspektiv». Nyttig – så langt det rekker, men denne bolken kunne med fordel ha vært adskillig fyldigere. Teknisk dyktighet i bruk av metodikk og analytiske verktøy er ikke å forakte, men kan ikke erstatte faktisk kunnskap

om den *historikk* som ligger til grunn for de fenoméner som studeres og analyseres. Slik kunnskap er, etter denne anmelders oppfatning, en ubetinget nødvendighet for å kunne foreta meningsfylte analyser eller bidra til en meningsfylt debatt om de politisk/ administrative ordninger – eksisterende eller foreslåtte – som er temaet for denne boken. Hva enten man ønsker å kunne forutsi hvordan ting kommer til å bli, eller ha en begrunnet mening om hvordan tingene *bør* bli, er man best tjent med at det i bunnen ligger et minstemål av kunnskap om *hvordan* og *hvorfor* tingene er blitt slik som de er. Dette ikke minst med hensyn til det teleologiske aspekt – hvilke formål eller hensikter dagens ordning i sin tid var ment å tjene. På dette punkt er det anmelderens inntrykk at almenhetens – her innbefattet deler av fagmiljøenes – kunnskapsnivå har et visst forbedringspotensial. Denne boken bidrar kun i beskjeden grad til å rette på dette.

Av andre nyttige avsnitt vil jeg spesielt trekke frem omtalen i kap.2 (side 23–45) av fenoménet *New Public Management* (NPM). Også dette temaet kunne gjerne ha vært viet en mer utførlig behandling. Som fellesbetegnelse på en type reformering av den offentlige sektors styring, organisasjon og ledelse, er NPM en meget omfattende modell. Det er en modell som i økende grad – om enn stykkevis og delt – er kommet til å prege viktige deler av vår samtids offentlige sektor, dog trolig mer som ubevisst veiviser for aktørenes virkelighetsforståelse og reflekser enn som eksplisitt ideologisk verktøy. Dette gjelder også – som de undersøkelser som presenteres i denne boken synes å bekrefte – for de skandinaviske regionpolitikernes oppfatning av egne oppgaver og roller. NPM er et høyaktuelt såvel som et kontroversielt tema, tildels også et misforstått fenomén – noe som ikke minst Bent

Sofus Tranøys nylig utkomne bok *Markedets makt over sinnene* er et eksempel på.²

Skandinaviske regioner er en bok som krever mye av leseren – ikke bare en viss faglig ballast og innsikt, men i enda høyere grad evnen til selv å søke etter, og kanskje også skimte de store linjer, herunder mulige trender, i det komplekse mønsteret som avdekkes. Samt, ikke minst, interesse for og engasjement i de spørsmål som hele boken til syvende og sist dreier seg om: Forholdet mellom borger, samfunn og stat, mellom de styrende og dem som styres, og hvordan disse spørsmålene vil bli håndtert i tiden som kommer. Og det er på sistnevnte punkt at bokens aktualitet melder seg for fullt: I høst legger regjeringen frem en Stortingsmelding om en gjennomgripende forvaltningsreform, som vil berøre både det kommunale og det regionale styringsnivå. Det legges opp til en langdryg prosess, som ventelig vil avstedkomme en opprivende offentlig debatt langs flere konfliktlinjer, gjennom inneværende såvel som gjennom neste Stortingsperiode.

Bokens tema griper dermed direkte inn i det som ser ut til å bli Fedrelandets heteste innenrikspolitiske sak i årene fremover. Nettopp dette tør gi *Skandinaviske regioner* det ekstra løft som kan gjøre den til noe mer enn lektyre for spesielt interesserte. I så måte er boken kommet ut med tilnærmet perfekt timing, og bør kunne gi et verdifullt bidrag til det saklige grunnlaget for en debatt som utvilsomt også vil inneholde andre ingredienser.

Alt i alt en lesverdig bok, som trygt kan anbefales inntatt i det vi i gamle dager kalte den kursoriske del av pensum til magistergraden ...

1 Foruten Mydske selv: Torunn Omland Granlund, Per Gunnar Disch, Jörgen Johansson, Pål Ketil Botvar, Roger Buch, Niels Ejersbo, Stig Montin og Johan Mörck.

2 Jfr. også nærmere omtale i artikkelen «NPM og Keiserens nye klær», i Samfunnsviteren, nr.2, 2006, side 14-16. Skjønt Tranøys fremstilling må karakteriseres som fortegnet og énsidig, har han likevel etter undertegnedes oppfatning et poeng i at organisasjonsmodeller hentet fra det private næringsliv ikke nødvendigvis er like anvendbare i den offentlige sektor.